

הקדמת עליות בקריאת התורה

משנה גיטין נט, א

כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום (כי היכי דלא ליתו לאינצויי, רש"י).

גמרא שם נט, ב

תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא ... אמר אביי לכדמר, דתניא ... הבוצע הוא פושט ידו תחלה, ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול הרשות בידו. ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה, אבל בבהכ"נ לא (לענין לקרות בתורה בביכ"נ אין כהן חולק כבוד ללוי ולוי לישראל ... ואינו רשאי לחלוק כבוד בדבר ולשנותו מפני דרכי שלום, רש"י), דאתו לאינצויי. אמר רב מתנה הא דאמרת בבהכ"נ לא, לא אמרן אלא בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים אבל בשני ובחמישי לא. איני והא רב הונא קרי בכהני בשבתות ויו"ט. שאני רב הונא דאפילו רבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דא"י מיכף הוון כייפי ליה.

תוס' שם

אבל בשני ובחמישי לא, אומר ר"ח ה"מ לדידהו דבחול הוון טרידי במלאכתן ולא שכיחי אבל לדין שכיחי בשני ובחמישי כמו ביו"ט.

דאפי' רבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי כו', משמע דאי לאו הכי אסור אפי' הוא גדול מכל בני עירו.

מרדכי שם רמז תא בשם תשובת מהר"ם

מצוה דאורייתא לקרותו ראשון היכא דלא מחיל ליקריה, ואפילו היכא דמחיל ליקריה, דהשתא לא הוי מצוה דאורייתא, אפי' קורא ראשון מפני דרכי שלום דלמא אתי לאינצויי.

מגילה כז, ב

שאלו תלמידיו את ר' פרידא במה הארכת ימים אמר להם מימי לא ... ברכתי לפני כהן ... והא א"ר יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ אותו ת"ח חייב מיתה ... כי קאמר איהו בשוין.

תוס' שם

כי קאמר איהו בשוין, וקשה מאי רבותא והא כתיב וקדשתו לכל דבר שבקדושה לברך ראשון וי"ל דשוין לאו דוקא אלא כלומר שהכהן נמי תלמיד חכם אמנם אינו חשוב כמותו ואפי' הכי לא היה רבי פרידא רוצה לקרות לפניו.

שוע"ר סי' קכח

ג כל כהן שהוא חלוש ואינו רוצה לישא כפיו לא די לו שלא יעקור רגליו בעבודה אלא צריך הוא שלא יהיה בבית הכנסת כשקורא הש"ץ כהנים.

ה כהנים ... נהגו סלסול שלא ליכנס עד שיגמרו השאר ברכת כהנים כדי שלא יאמרו עליהם שהם פגומים, דהיינו בני גרושה או חלוצה, אם יהיו בבית הכנסת כשאחיהם הכהנים נושאים כפיהם והם אינם נושאים עמהם.

יא כהן עם הארץ עולה לקרות בתורה לפני לוי חכם מפני דרכי שלום כמ"ש בסי' קל"ה.

ס אסור להשתמש בכהן אפילו בזמן הזה ... ואם הכהן הוא מוחל על כבודו מותר שהכהונה שלו היא ויכול למחול כבודו וליתן רשות לישראל להשתמש בו. ויש מי שאומר שאינו יכול ליתן רשות להשתמש בו ... והעיקר כסברא הראשונה, שהרי יכול ליתן רשות לישראל לקרות ולברך לפניו אע"פ שאין לו שום הנאה מזה כמ"ש בסי' קל"ה ור"א. ואין אומרים וקדשתו בעל כרחו אלא בדברים התלויים בקדושת הכהנים, שאינו רשאי לחלל קדושתו ולישא גרושה וכיוצא בה ... אבל כבוד הכהונה ניתן להם להנאתם לעלות לתורה ראשון וליטול מנה יפה ראשון וכן להקדימם לכל דבר שבקדושה, כבוד זה הנאת הגוף הוא, לפיכך הוא בידם למחול כבודם, ורשאי ליתנו לישראל אם רצה כי רצונו של אדם זהו כבודו.

שו"ע סי' קלה

ג כהן קורא בתורה ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל.

ד המנהג הפשוט שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל.

ה אם ס"ת פתוח והכהן קורא את שמע אינו ראשי להפסיק וקוראים ישראל במקומו. הג"ה ... וטוב שילך הכהן מבית הכנסת.

ט"ז שם

(ג) **כהן קורא**, ... משמע בהדיא דקאי על ואם נתן רשות כו' ... ולפי זה גם רשות דכהן לא מהני.

(ה) **וטוב שילך הכהן**. בב"י מוכיח שא"צ לצאת מדלא הזכירו בגמרא שיהו הכהנים יוצאים מב"ה, וע"כ כתב רמ"א טוב שילך, משמע ולא מצד הדין.

מ"א שם

ז אם המנהג לקנות במעות מי שיקרא ראשון בהתחלת התורה בבראשית ואם קנה אותו ישראל מוחל הכהן על כבודו ויוצא מבה"כ, ופעם אי לא רצה הכהן לצאת מבה"כ, מותר לכפותו ע"י השלטון לצאת מבה"כ כדי שלא יתבטל המנהג וכבוד התורה (בי"י, מהרי"ק), ואפילו לא יצא יקרא הישראל (כנסת הגדולה). ומיהו מלשון מהרי"ק לא משמע כן, דא"כ אין לכפותו ע"י השלטון.

פרמ"ג שם משב"ז ג

ואפילו מוחל הכהן אינו יכול אפילו ב' וה' האידנא.

משנה ברורה שם

(יח) **וטוב שילך הכהן** ... והיינו דוקא בנידון כזה שהיה מנהג קדום ומוסכם לכל שנעשה גם ברשות הכהנים, שהיה מנהגם מעולם לצאת בעת שקוראין להישראל משום עילוי וכבוד התורה שמתנדבין דמים יקרים בעד קריאת פתיחתה, משא"כ בעיר שרצו לעשות מנהג קבוע למכור המצות שלא ברשות הכהנים ועל הכהנים שיצאו בשעה שקורין בתורה שאין הרשות בידם (תשובת חתם סופר סי' כ"ד, וכ"כ בתשובת שיבת ציון).

כף החיים שם

יט) וסדר מדריגת העולם ביום השבת ... והששי הוא יותר חשוב מכולם ... כן מתבאר בשער הכוונות.

שו"ע סי' קלו

בשבת ויו"ט ויוהכ"פ קורים אחר הלוי ת"ח הממונים על הציבור, ואחריהם ת"ח הראויים למנותם פרנסים על הציבור, ואח"כ בני ת"ח שאבותיהם ממונים על הציבור, ואח"כ ראשי כנסיות וכל העם.

מ"א שם

ונהגו שגדול הצבור עולה אחרון (בי"י סי' קל"ה).

שוע"ר סי' רא

ב חכם ישראל קודם לכהן ... ומכל מקום טוב שימחול ישראל החכם על כבודו ויקדימו הכהן לברך ולא יברך לפניו כיון שהכהן ג"כ תלמיד חכם והעושה כן מאריך ימים. אבל לכהן עם הארץ אסור להקדים דרך חוק ומשפט כהונה משום בזיון התורה.

ג כהן וישראל שהם שוין בחכמה מצות עשה מן התורה להקדים הכהן, שנאמר וקדשתו ודרשו חכמים לכל דבר שבקדושה, כלומר בכל דבר שיראה גדול הוא מקודש, כגון לפתוח ראשון בקריאת התורה, ולהיות ראש המדברים בכל קיבוץ עם לדבר ולדרוש תחילה, וכן בישיבה ידבר בראש, וכן בסעודה הוא קודם לברך המוציא וברכת המזון, וליתן לו מנה יפה בתחילה לכל המסובין.

לבוש סוס"י רפב

ואמרתי להציג לפניך מנהג פוזנא בקריאת לס"ת החיובים לעלות ומי נדחה ומי שיש לו דין קדימה לעלות. התוקע וחזן מוסף דר"ה וי"כ מחוייבים לקרותם לס"ת. אבי הילד בשבת שקודם המילה, והמוהל והסנדק ... כל מי שיש לו יארציט חיוב לעלות. החתן בשבת שקודם החתונה ... ונער שהוא בר מצוה באותו שבת.

ברכי יוסף סי' רפד

א ועתה נתפשט עוד באיזה מקומות דבהגיע תור זמן פטירת אב ואם בכל שנה הבן מפטיר בשבת הקודם.

שוע"ר סי' תקפד

ח ויש מקומות שנוהגים לקרות התוקע ממנין חמשה העולים לספר תורה ויש מקומות נוהגים לקרות גם המתפלל מוסף וכן ביום הכיפורים.

ס' המנהגים – חב"ד ע' 79

שבת שלפני יום היארציט, או ביום היארציט אם חל בשבת עולם לתורה למפטיר.

כתי"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע על תנ"ך של אדמו"ר הצמח צדק

מספרי הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק אדמו"ר צמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, והי' אומר בו ההפטורה.